

Archeologijos katedros mokslinės veiklos apžvalga

2019 metai

Konferencijos, seminarai

- 2019 m. kovo 11–16 d. tarptautiniame seminare (*International Open Workshop*) „Socio-Environmental Dynamics over the Last 15.000 Years: The Creation of Landscapes VI“ Kylio Christiano Albrechto universitete (Vokietija) doc. dr. Giedrė Piličiauskienė pristatė pranešimus „Seal Exploitation in Šventoji Subneolithic Sites (SE Baltic) during 3900–3000 cal BC“ (bendraautorai U. Schmölcke, G. Osipowicz, G. Piličiauskas) ir „European Bison hunting and butchering at Vilnius Lower Castle during the 13th–17th c.“ (bendraautoris dr. Povilas Blaževičius).
- 2019 m. šešioliktą kartą Lietuvos nacionalinio muziejaus surengtuose tęstiniuose skaitymuose, skirtuose archeologei prof. Marijai Gimbutienei, kovo 27 d. doktorantas Karolis Minkevičius (drauge su dr. Migle Urbonaite-Ube) skaitė pranešimą „Naujausi archeologiniai tyrimai Kukuliškių piliakalnyje“, balandžio 10 d. dr. Justina Kozakaitė, doc. dr. Giedrė Piličiauskienė (drauge su doc. dr. Žydrūne Miliauskiene ir Rūta Brindzaitė) – „Vilniaus universiteto osteologinė kolekcija“, dr. Povilas Blaževičius drauge su doc. dr. Giedre Piličiauskiene – „Vilniaus šunys zooarcheologinių ir istorinių tyrimų duomenimis“.
- 2019 m. balandžio 4–6 d. Almatoje vykusioje konferencijoje „Botay Culture and Other Neolithic Monuments of Central Asia. VI International Al Farabi Readings. Archaeology and Steeppe Civilizations“ doktorantė Elina Ananyevskaya pateikė dvi prezentacijas (su 4 bendraautoriais) – „Geophysical and Geochemical Survey at Botai and the Resulting Excavation of a Putative Horse Corral“ ir „Recent Excavations, Analysis and Genetics of Human Remains at Botai“.
- 2019 m. balandžio 19–20 d. Nur Sultane (Kazachstanas) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Margulan Readings 2019“ doktorantė Elina Ananyevskaya pateikė prezentaciją „Changes in Diet of the Kazakhstan Populations from Bronze to Middle Ages“.
- 2019 m. balandžio 26 d. doktorantė Rasa Valatkevičienė Lietuvos istorijos instituto surengtoje tarptautinėje konferencijoje „Pagalbiniai mokslai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tyrimuose“ pristatė pranešimą „XIV–XVII a. signetinių žiedų problematika“.
- 2019 m. gegužės 22–26 d. dr. Justina Kozakaitė ir doc. dr. Giedrė Piličiauskienė dalyvavo 7-ojoje tarptautinėje zooarcheologų asociacijos (ICAZ) gyvūnų paleopatologų darbo grupės (APWG) konferencijoje Tartu universitete (Estija), kur skaitė pranešimą „Dogs in Lithuania during the 13th–18th c.: Health and Function“ (bendraautorai doc. dr. Žydrūnė Miliauskiene, dr. Povilas Blaževičius, Rūta Brindzaitė).

- 2019 m. birželio 2–9 d. Lečėje (Italija) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „18th Conference of the International Workgroup for Palaeoethnobotany“ pranešimą „From Hilltops to Hillforts: Archaeobotany of Prehistoric Settlements in the South-East Baltic“ skaitė doktorantas Karolis Minkevičius, o doktorantė Aukse Rusteikytė pristatė standinį pranešimą „Study of Charred Amorphous Remains Found in Lithuania“.
- 2019 m. birželio 19–21 d. Miškolce (Vengrija) vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Archaeometallurgy in Europe 2019“ doktorantė Rasa Valatkevičienė skaitė pranešimą „Archaeometallurgy of Precious Metals of Vilnius in the 13th–17th Centuries“.
- 2019 m. birželio 27–29 d. tarptautinėje konferencijoje „Beyond the Walls: Provisioning Cities in Ancient Eurasia“ Vokietijos archeologijos institute Berlyne (Vokietija) doc. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen skaitė pranešimą „Who Controls the Steppe? Territorialism and Social Complexity as seen through the Glyphs of Northern Kazakhstan“.
- 2019 m. rugsėjo 27 d. Našios muziejuje Švenčionyse vyko mokslinė konferencija „Atsidavimas priešistorės tyrinėjimams“, skirta prof. habil. dr. Algirdo Girininko 70-mečio jubiliejui. Joje doc. dr. Egidijus Štavičius skaitė pranešimą „Seniausios akmens amžiaus gyvenvietės Žeimenos aukštupio baseine“.
- 2019 m. rugsėjo 4–7 d. XXV Europos archeologų asociacijos kongrese Berne (Šveicarija) pranešimą skaitė doc. dr. Gintautas Vėlius „The Defensive System of Hillforts: The Case of Environment Transformations in Kernavė, the Historical Capital of Lithuania“ (bendraautorai R. Vengalis, A. Kuncevičius, J. Poškienė, J. Volungevičius doktorantas Karolis Minkevičius (bendraautorai V. Podėnas, M. Urbonaitė-Ubė, E. Ubis, D. Kisielienė) – „Late Bronze Age Agrarian Intensification in the Southeast Baltic“.
- 2019 m. spalio 4 d. Nesvyžiuje (Baltarusija) tarptautiniame moksliniame seminare „Крипта князей Радзивиллов в Несвиже: история, современное состояние, исследования, перспективы использования“ pranešimus skaitė doc. dr. Justina Poškienė „Научные исследования и сохранение наследия погребений в криптах: опыт Литвы“ ir doktorantas Renaldas Augustinavičius „Radziwiłł’s Patrimony in Dubingiai: The Review of Long-Term Research’s Outputs“.
- 2019 m. spalio 4–5 d. Vilniaus universiteto Archeologijos katedra organizavo 10-ąją tarptautinę mokslinę konferenciją „Jono Puzino skaitymai“, skirtą žmonių ir gyvūnų kaulų tyrimams „Investigating Bones: Diet, Health, Environment in the Baltic Region“. Konferencijos pranešėjai iš Švedijos, Suomijos, Estijos, Latvijos, Lenkijos, Vengrijos ir Prancūzijos pristatė naujausius Baltijos regiono žmonių ir gyvūnų kaulų tyrimų rezultatus (http://www1040.vu.lt/wp-content/uploads/2019/10/X_Puzino_skaitymai_Programa.pdf).
- 2019 m. spalio 16–18 d. Baltijos ir Skandinavijos archeologijos centre Šlezvige (Vokietija) tarptautiniame seminare „Rīņņukalns: A Neolithic Freshwater Shell Midden Site in Northern Latvia and Its Significance for Cultural Development of the Eastern Baltic Stone Age“ doc. dr. Giedrė Piličiauskienė skaitė pranešimą „Fishing in Coastal Lithuania during Subneolithic and Neolithic“ (bendraautoris G. Piličiauskas).
- 2019 m. lapkričio 13 d. Kėdainių krašto muziejuje vyko 2014–2020 m. Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programos projekto „Kunigaikščių Radvilų paveldo Kėdainiuose ir Nesvyžiuje išsaugojimas bei pritaikymas turizmo reikmėms“ konferencija-seminaras „Kunigaikščių Radvilų karališkoji kriptą Nesvyžiuje ir evangelikų reformatų kriptą Kėdainiuose: istorija, dabartis, tyrimai ir perspektyvos“. Jame dr. Justina Kozakaitė (drauge su Vytaute Lukšėniene) skaitė pranešimą „Mokslininkai bažnyčių kriptose: kunigaikščių Radvilų palaidojimų Nesvyžiaus Dievo Kūno bažnyčioje tyrimai“.
- 2019 m. lapkričio 27–28 d. doc. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen dalyvavo Kilyje (Vokietija) vykusiame tarptautiniame seminare „Millet and what else? The Wider Context of the Adoption of Millet Cultivation in Europe“, kur skaitė pranešimą „Millet Cultivation in the Belarus and the Baltic States“ (pranešimo bendraautoris Mindaugas Griškėdis).

- 2019 m. gruodžio 15–20 d. tarptautiniame simpoziume Siane (Xi'an) (Kinija) „International Symposium of Palaeoethnobotanical Discoveries and Studies on the Tiberan Plateau and Surrounding Areas“ doc. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen skaitė pranešimą „The Possible „*Mountain Effect*“ on the Domesticated Crop Species Dispersal in and out China“.

Doktorantų seminarai

- 2019 m. kovo 20 d. Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto ir Lietuvos istorijos instituto doktorantų seminare Dovilė Baltramiejūnaitė skaitė pranešimą „Apžiestos X–XIII a. kuršių keramikos tipologija ir chronologija“.

Paskaitos, pristatymai

- 2019 m. gegužės 3–4 d. Vilniuje, Švč. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčioje, vykusioje antrojoje tarptautinėje kultūros paveldo pažinimo, tvarkybos ir technologijų parodoje *HERITAS* doc. dr. Giedrė Piličiauskienė pristatė zooarcheologinės medžiagos interpretacijas, tyrimų metodus ir kaulinę medžiagą. Paskaitos metu atskleistos gyvūnų kaulų tyrimų galimybės, jų svarba, kintančios ir tobulėjančios buvusių bendruomenių gyvensenos tyrinėjimų metodikos.
- 2019 m. gegužės 16 d. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmuose įvyko kolektyvinės monografijos (autoriai dr. Povilas Blaževičius, dr. Neringa Dambrauskaitė, dr. Heidi Luik, doc. dr. Giedrė Piličiauskienė, Saulius Rumbutis, dr. Toma Zarankaitė-Margienė) „Vilniaus pilių fauna: nuo kepsnio iki draugo“ pristatymas.
- 2019 m. liepos 13 d. Paežerių kaimo (Kauno r. sav.) bendruomenei doc. dr. Algimantas Merkevičius skaitė paskaitą „Baltai“.
- 2019 m. lapkričio 7 d. prof. dr. Albinas Kuncevičius vedė Lietuvos mokslų akademijoje vykusį disputą, skirtą reformacijos dienai, „Iš kunigaikščių Radvilų istorijos: Lietuvos evangelikų reformatų nekropolis Kėdainiuose“.
- 2019 m. lapkričio 12 d. DELFI „Dėmesio centre“ laidoje „Našlaičių“ kapinių tyrėjai Lietuvai grąžina vis naujus didvyrius. Ko galima tikėtis ateityje?“ dalyvavo doc. dr. Gintautas Vėlius (drauge su Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vyriausiuoju istoriku Daliumi Žygeliu).
- 2019 m. lapkričio 14 d. Lietuvos nacionaliniame muziejuje vykusiame naujos knygos „1863–1864 metų sukilėlių kelias į mirtį ir atgimimą“ pristatyme dalyvavo viena iš bendraautorių dr. Justina Kozakaitė.
- 2019 m. gruodžio 12 d. Valdovų rūmų muziejaus organizuotame kultūros vakare „Radvilos: nuo Dubingių iki Biržų ir Kėdainių“ (tarptautinės parodos „RADVILOS. Kunigaikščių istorija ir paveldas“ renginių ciklo dalis) diskusijoje dalyvavo prof. dr. Albinas Kuncevičius.

Išvykos

- 2019 m. kovo 31–balandžio 5 d. doc. dr. Giedrė Keen su dėstyto vizitu (ERASMUS programa) lankėsi Tartu universitete (Estija).
- 2019 m. rugsėjo 4–7 d. Berne (Šveicarija) vykusiame XXV Europos archeologų asociacijos kongreso darbe dalyvavo prof. dr. Albinas Kuncevičius.
- 2019 m. rugsėjo 14–24 d. doc. dr. Aleksiejus Luchtanas buvo išvykęs dalyvauti jubiliejiniame – XXV tarptautiniame archeologijos festivalyje Biskupine (Lenkija).

Svečiai

- 2019 m. balandžio 4 d. Vokietijos archeologijos instituto Eurazijos skyriaus vadovas prof. dr. Svendas Hansenas Istorijos fakultete skaitė paskaitą „Key Innovations in Prehistory“.
- 2019 m. gegužės 23 d. Vilniaus universiteto Istorijos fakultete archeologas dr. Romanas Shiroukhovas (Vilniaus universiteto podoktorantūros stažuotojas, Alexanderio von Humboldto fondo stipendininkas, Baltijos ir Skandinavijos archeologijos centro (ZBSA, Schleswig) mokslinis bendradarbis) skaitė paskaitą „Nauji datavimo metodai Vakarų baltų archeologijoje. Tarp GIS, R-statistikos ir AMS ¹⁴C datavimo“. Joje buvo aptartos vakarų baltų (prūsų, kuršių ir skalvių) vėlyvojo geležies amžiaus kapinynų datavimo problemos ir pristatytas vykdomas dr. Romano Shiroukhovo tyrimų projektas, kurio tikslas – sukurti georeferencinę, statistiškai patikrintą ir tipologijos, GIS, R-statistikos ir AMS ¹⁴C metodais datuotą laiko skalę.
- 2019 m. lapkričio 26 d. Archeologijos katedros kvietimu lankėsi Estijos mokslų akademijos tikrasis narys, Tartu universiteto prof. dr. Valteris Langas ir skaitė paskaitą „Theory of Finnic Arrival in the Bronze Age and Its Consequences for the Ethnogenesis of the Balts“.

Apdovanojimai

- 2019 m. kovo 11 d. doc. dr. Gintautui Vėliui (drauge apdovanoti Eugenijus Preikštenis, Darius Indrišionis ir Dalius Žygelis) įteiktas apdovanojimas „Lietuvos garbė 2019“ nominacijoje „Metų pareiga“ už legendinio Pietų Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago palaikų radimą.

Pripažinimas

- 2019 m. vasario 5 d. dr. Justinai Kozakaitei už projektą „Laisvės kovų kaina (partizanų palaikų tyrimai)“ buvo paskirta Valstybės Nepriklausomybės stipendija.
- 2019 m. balandžio 12 d. Lietuvos archeologijos draugija Metų archeologu paskelbė doc. dr. Gintautą Vėlių.

Padėka

- 2019 m. balandžio 12 d. Lietuvos archeologijos draugija pareiškė padėką Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Archeologijos katedrai už ilgametį svetingumą ir bendradarbiavimą įgyvendinant Lietuvos archeologijos draugijos veiklas.

Disertacijos

- 2019 m. vasario 8 d. prof. dr. Albinas Kuncevičius dalyvavo Edvino Ubio daktaro disertacijos „LDK ir Vokiečių Ordino (Prūsijos) pasienio mikroregiono kultūrinės sąveikos XIII–XVII a. (archeologijos duomenimis)“ (Istorija ir archeologija, H 005; buv. Istorija 05 H) gynimo taryboje. Disertacija buvo ginama Klaipėdos universitete.
- 2019 m. spalio 25 d. doc. dr. Egidijus Štavičius dalyvavo Tomo Rimkaus daktaro disertacijos „Mikrolitizacijos proceso įtaka ūkio raidai Rytų Baltijos regione mezolito laikotarpiu. Technologijų ir funkcijos tyrimai“ (Istorija ir archeologija, H 005; buv. Istorija 05 H) gynimo taryboje. Disertacija buvo ginama Klaipėdos universitete.

Projektai

- 2019 m. buvo tęsiamas Lietuvos mokslo tarybos (LMT) finansuojamas projektas „Valstybingumo krašto-vaizdis: aplinkos transformavimas Lietuvos istorinėse sostinėse“ (projekto vadovas prof. dr. Albinas Kuncevičius, vykdytojai doc. dr. Gintautas Vėlius, dr. Rokas Vengalis, doc. dr. Justina Poškienė, doc. dr. Regina Prapiestienė). Projektas baigtas 2019 m. rugsėjo 30 d.
- 2019 m. liepos mėnesį pradėtas vykdyti LMT finansuojamas projektas „Žmonės ir žirgai Tautų kraustymosi laikotarpiu (IV–VI a.) Lietuvoje Sr ir O stabilųjų izotopų duomenimis: kilmė ir socialinis kontekstas“ (projekto vadovė – doc. dr. Giedrė Piličiauskienė, vykdytojai dr. Laurynas Vytis Kurila, doc. dr. Žydrūnė Miliauskienė, dokt. Edvardas Simčenka). Projekto pradžia – 2019 m. liepos 8 d., pabaiga – 2021 m. gruodžio 31 d.
- 2019 m. pradėtas vykdyti Kėdainių krašto muziejaus ir Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto projektas „Kėdainių evangelikų reformatų bažnyčios statinių komplekso evangelikų reformatų bažnyčios, Senoji g. 3, Kėdainiai, Lietuvos Respublika, ir Nesvyžiaus Dievo Kūno bažnyčios, Nesvyžius, Baltarusijos Respublika, laidojimo kriptų kompleksiniai tyrimai“ (projekto vadovas prof. dr. Albinas Kuncevičius, vykdytojai prof. dr. Aivas Ragauskas, dr. Raimonda Ragauskienė, dr. Justina Kozakaitė). Projektas finansuojamas iš Europos Sąjungos lėšų, skirtų Latvijos, Lietuvos, Baltarusijos kaimynystės programai. 2019–2020 m.
- 2019 m. buvo tęsiamas Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos lėšomis finansuojamas Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Bioarcheologijos tyrimų centro vykdomas projektas „Paribiai ar centrai? Mitybos adaptacijos strategijos ir Vidurio Azijos kalnų priešistorinių bendruomenių reikšmė maisto globalizacijai“ (projekto vadovė – doc. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen, 2018–2021).
- Vykdam šį projektą, 2019 m. sausio 13–14 d. Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Bioarcheologijos tyrimų centras (centro vadovė doc. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen) surengė tarptautinį seminarą „Archaeology of Central Asia“. Perskaityta 14 pranešimų. Dalyvavo mokslininkai iš Uzbekistano, Japonijos, Jungtinės Karalystės, Vokietijos, Kirgizstano, Estijos, JAV, Čekijos, Lietuvos. Doc. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen skaitė pranešimą „Review of a New Excavations at the Chap Site in Kyrgyzstan“; doktorantė Elina Ananyevskaya – „Preliminary Results of Zooarchaeological Analysis at Chap, Kyrgyzstan“.
- 2019 m. kovo 27–balandžio 29 d. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje (Šv. Jono g. 11, Vilnius) doc. dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė Keen surengė fotografijų parodą „Maisto globalizacija: iš praeities į dabartį“. Didžioji dalis fotografijų padarytos autorės darbinių kelionių Jordanijoje, Centrinėje Azijoje, Kinijoje, Butane metu.

Vasaros mokyklos

- 2019 m. liepos 20–26 d. doktorantai Mindaugas Gripekėdis ir Auksė Rusteikytė dalyvavo Groningeno universiteto (Olandija) organizuotoje tarptautinėje vasaros mokykloje „Food from Fields to Fork – an Archaeobotanical Approach“. Vasaros mokyklos programą sudarė teoriniai bei praktiniai užsiėmimai (iš viso 65 val.).

Renginiai moksleiviams

- 2019 m. kovo 14–15 d. Jaunųjų istorikų mokyklos, kurią organizuoja Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras ir Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas, gimnazijų moksleiviams buvo skaitomos paskaitos: dokt. Agnė Žilinskaitė – „Archeologija. Mitai ir legendos arba ką archeologai dirba visą dieną“; doc. dr. Justina Poškienė – „Archeologija aplink mus“; dr. Justina Kozakaitė – „Mažaūgiai ir amžinai ligoti praeityje? Bioarcheologijos tyrimų naujovės ir perspektyvos“; dokt. Renaldas Augustinavičius – „Archeologija ir geografinės informacinės sistemos (GIS)“.

Violeta Vasiliauskienė

Mieli Archeologijos dėstytojai,

Be galo džiaugiamės galimybe studijuoti šią nuotykių ir žinių suteikiančią specialybę. Nuoširdžiai dėkojame už visus keturis metus, per kuriuos, Jūsų dėka, ne tik pirmą kartą prisilietėme prie Archeologijos, bet ir nepastebėjome kaip greitai prabėgo laikas. Mes užaugome, supratome ką esame ir kuo norime būti, igyjome žinių apie kokias anksčiau net nesvajojome. Tik su Jūsų pagalba žengėme pirmą žingsnį Archeologijos mokslo link. Mūsų kursas Jums visiems dėkingas, kad buvote parama einant šiuo, ieškojimais ir atradimais kupinu keliu. Tad tariame Jums didelį AČIŪ. Jums dėkoja 2019 metų archeologų laida:

Ieva Černiūtė, Elena Daukšaitė, Simona Demeniūtė, Rūta Karaliūtė, Anupras Laureckis, Švitrigaila Lisis, Rokas Mineikis, Živilė Paužaitė, Rūta Pūraitė, Pavel Puzyna, Martynas Račkauskas, Rokas Račkauskas, Dovilė Sakalauskaitė, Inga Šildiajevaitė, Audronė Vinčiatė ir Augustas Žibys

2015 – 2019 metų laida